

AVRUPA KOMİSYONU 2007 YILI TÜRKİYE İLERLEME RAPORU

SİYASİ KRİTERLER

**TEPAV | EPRI
Dış Politika Etütleri**

AB Çalışma Grubu | 27 Kasım 2007

SİYASİ KRİTERLER

Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü

Kamu Yönetimi	İlerleme Kaydedilen Alanlar ve Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar ve Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
<i>Genel olarak, kamu yönetimi ve kamu hizmetine ilişkin reformlarda bir miktar ilerleme olmuştur. Uygulama ve kapasitenin geliştirilmesi husularında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Bürokrasinin azaltılmasına, saydamlığın artırılmasına, hesap verilebilirliğinin güçlendirilmesine, yerel idarelerin mali kaynaklarının ve yetkilerinin artırılmasına daha fazla önem gösterilmesi gerekmektedir.</i>	- Her bir Bakanlığın içinde mali kontrolden sorumlu olan “strateji geliştirme birimleri”nin daha iyi yapılandırılmasını kolaylaştırmak amacıyla, Nisan 2007’de Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYK) değiştirilmiştir. Hükümet, Ekim 2006’da yerel idareler için 600 kadar iç denetçi atamıştır. Bu durum, KMYK yasasının uygulanmasında ileri bir adımı teşkil etmiştir. - Hükümet, Ekim 2006’da belediye meclislerinin kurulmasına ilişkin bir yönetmelik kabul etmiştir. Bu meclisler, belediye yönetiminde yerel katılım ve sahiplenmeyi teşvik etmek amacıyla Belediyeler Kanunu’nda zorunlu hale getirilmiştir. Belediyeler ve il özel idareleri tarafından personel istihdamı genel prensipleri sırasıyla Şubat ve Haziran 2007’de kabul edilmiştir. - Türkiye daha iyi düzenleme alanında ilerleme kaydetmiştir: Hükümet, Nisan 2007’de yayınladığı bir genelgeyle, düzenlemelerin kalitesini arttırmayı teminen, Düzenleyici Etki Analizi (DEA) uygulamasını ve DEA Rehberini kabul etmiştir. Bürokrasi ve idari yükün azaltılması alanında, vatandaşların	- Türkiye, Ombudsmanlık Yasası’nın uygulanmasının Anayasa Mahkemesi tarafından Kasım 2006’da askıya alınmış olmasından bu yana bir Ombudsmanlık sistemini henüz kurabilmiş değildir. - Merkezi idareyi yeniden yapılandırma ve mahalli idarelere yetki devretmeyi hedefleyen Kamu Yönetimi Çerçeve Kanun Tasarısı’nın kabulü konusunda bir ilerleme olmamıştır. Ayrıca, mahalli idarelere daha fazla mali kaynak aktarılması hususunda da ilerleme olmamıştır. - Kamu hizmeti reformunun gerekliliğinin genel kabul görmüş olmasına karşılık devlet memurlarına ilişkin kapsamlı bir yasa tasarısı Meclis’e gönderilmemiştir. - KMYK yasasının tam uygulanması ve bürokrasinin azaltılmasına yönelik kapsamlı bir strateji geliştirilmesine ihtiyaç vardır.	2007-2008 Dönemi İl özel idaresi ve belediye gelirleri kanunu

	çeşitli kamu hizmetlerinden yararlanmalarını kolaylaştırmak için, valilik ve kaymakamlıklarda, Kasım 2006’da “tek adımda hizmet” uygulaması başlatılmıştır. Ocak 2007’de, kamu yönetiminde iyileştirme kapsamında, 1085 adet güncelliğini yitirmiş genelge yürürlükten kaldırılmıştır. E-devlet uygulamasındaki kullanım kolaylığı önemli ölçüde iyileştirilmiştir.		
Güvenlik Güçlerinin Sivil Denetimi <i>Askeri makamlar üzerinde sivil denetimin tesisi suretiyle savunma harcamalarının Parlamento tarafından denetimi konusunda ilerleme sağlanmamıştır. Aksine, askerin, reform programı dahil, sorumluluğu dışında kalan alanlarda, kamuya yönelik açıklama yapma eğilimi artmıştır.</i>	İlerleme Kaydedilen Alanlar ve Olumlu Değerlendirmeler • Ordunun, siyasi hayata müdahale girişimleri ve kamuya yönelik açıklamalarına rağmen, 2007 ilkbaharında yaşanan anayasal krizin sonucu olarak demokratik süreç üstünlüğünü teyit etmiştir. • Milli Güvenlik Kurulu (MGK), gözden geçirilmiş rolü doğrultusunda toplanmaya devam etmiştir. Büyükelçi Burcuoğlu, Eylül ayında yeni MGK Genel Sekreteri olarak atanmıştır. MGK’nın toplam personel sayısı 408’den 224’e, askeri personel sayısı 26’dan 12’ye düşürülmüştür.	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar ve Olumsuz Değerlendirmeler • Silahlı Kuvvetler, önemli ölçüde siyasi etkinlik göstermeye devam etmiştir. Silahlı Kuvvetlerin üst düzey mensupları, Kıbrıs, laiklik ve Kürt meseleleri dahil olmak üzere, iç ve dış politika konularında kamuya yönelik açıklamalarını arttırmışlardır. Genelkurmay Başkanlığı, birkaç kez Hükümetin beyan ve kararlarına kamusal alanda tepki göstermiştir. Genelkurmay Başkanlığı, iddia edildiği şekilde laikliğin güç kaybetmekte olduğu endişesini dile getiren bir muhtırayı internet sitesinde yayınlamak suretiyle Nisan 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecine doğrudan müdahale etmiştir. • Silahlı Kuvvetlerin üst düzey mensuplarının, özellikle güvenlik ve azınlık haklarına ilişkin konularda bilimsel araştırma ve kamuya yönelik tartışmaları sınırlamak için çeşitli girişimleri olmuştur. Öte yandan askerler çeşitli vesilelerle basını hedef almışlardır. • Güvenlik, Kamu Düzeni ve Takviye Birliklerine ilişkin 1997 yılında çıkarılan EMASYA (Emniyet, Asayiş ve Yardımlaşma) gizli Protokolü halen yürürlüktedir. Genelkurmay Başkanlığı ve İçişleri	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)

*Güvenlik Güçlerinin
Sivil Denetimi (devam)*

Bakanlığı arasında imzalanan protokol iç güvenlik konularında, belirli şartlara bağlı olarak, sivil makamların talebi olmaksızın askeri operasyon yürütülmesine imkan tanımaktadır.

- Türk Silahlı Kuvvetlerin İç Hizmet Kanunu ile MGK Kanunu'nda bir değişiklik olmamıştır. Söz konusu kanunlar Türk askeri güçlerinin rol ve görevlerini tanımlamakta ve ulusal güvenliği geniş şekilde belirleyerek askerlere geniş bir manevra alanı bırakmaktadır. Jandarmanın üstlendiği sivil faaliyetlerde sivil denetiminin artırılması konusunda bir gelişme olmamıştır.
- Askeri bütçe ve harcamalar üzerinde Parlamento denetiminin güçlendirilmesi konusunda bir ilerleme olmamıştır. Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu askeri bütçeyi sadece genel olarak gözden geçirmektedir. Program ve projeleri incelememektedir. Ayrıca, bütçe dışı kaynaklar Parlamento denetiminin dışında kalmaktadır.
- Denetleme konusunda, Anayasaya göre, Sayıştay, askeri harcamaların ve mülklerinin harcama sonrası denetimini yapabilmektedir. Ancak Sayıştay, Sayıştay Kanunu'nun kabul edilmemesi nedeniyle askeri mülklerin denetimini yapamamaktadır. Ayrıca, güvenlik kurumlarının denetimine imkan veren, 2003 Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Yasası'nın yeterli bir şekilde uygulanması henüz sağlanamamıştır.

2007-2008 dönemi

- Sayıştay Kanunu

Yargı Sistemi	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
<i>Mevzuatta yapılan değişikliklerin uygulanması ve bilgi teknolojisinin süregelen kullanımı yoluyla yargının etkinliğinde bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak, hükümet ve yargı arasındaki ilişkilerde yaşanan gerilim, sistemin engelsiz ve etkin işlemesine yapıcı etkide bulunmamaktadır. Yargının bağımsızlığının ve tarafsızlığının güçlendirilmesi yönünde daha fazla yapılması gereken bulunmaktadır. Son olarak, ne yargı için genel bir Ulusal Reform Stratejisi ne de onu uygulamak için bir plan bulunmaktadır.</i>	• Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) 2006 Aralık ayında yapılan değişiklikle, yargının verimliliği açısından ilerleme kaydedilmiştir. Sözkonusu değişiklikler, savcının, kovuşturma açılmaması kararlarına ilişkin olarak takdir yetkisini genişletirken, arabuluculuk hükümlerini sadeleştirmektedir. Üç yıl veya daha az hapis cezası gerektiren suçlarda, tutuklamaya alternatif olarak CMK'da yer alan adli gözetim, tatmin edici bir şekilde işlemektedir. Gözaltına alma uygulamada ilerleme sağlanan bir alandır: 1298 personelin istihdam edildiği 133 gözaltı merkezi, 2006 Kasım ayından bu yana tam çalışır hale gelmiştir. • Bilgi teknolojisinin kullanımı yoluyla yargının modernize edilmesi çabaları sürmektedir. Hakimler, Ulusal Yargı Ağı Projesine ilişkin olarak (UYAP) davalarda olumlu sonuçlar kaydetmişlerdir. 2007 yılı Mart ayında ise avukat portalı bu ağa eklenmiştir. Rapor döneminde, 864 hakim ve 476 savcı atanmıştır. 2005 yılında yargı için bütçeden ayrılan kaynak, 409 milyon Avro'dan 2006 yılında 482 milyon Avro'ya yükselmiştir. 2007 yılının sonu itibarıyla bu rakamın 865 milyon Avro'ya yükseltilmesi planlanmaktadır. 2007 yılı Mayıs ayında, bölgesel temyiz mahkemeleri için dokuz bölge belirlenmiş, yasal gereksinimler çerçevesinde sözkonusu mahkemelerin yargılama yetkisinin bulunduğu coğrafi bölgeler tanımlanmıştır.	• Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki kaygılar sürmektedir. Nisan ayında, yeni cumhurbaşkanının seçimi kapsamında, Anayasa Mahkemesi'nin dört aleyhte oya karşı yedi lehte oyla aldığı bir kararla, cumhurbaşkanlığı seçimleri için birinci ve ikinci turlarda milletvekili sayısının 2/3'ünün yeter sayı (367 milletvekili) olduğuna hükmetmiş ve seçimlerin ilk turunu iptal etmiştir. Bu karar, Anayasa Mahkemesi'nin tarafsız hareket etmediği yönünde şiddetli siyasi tepkilere ve suçlamalara yol açmıştır. Bu olayda ve Meclis tarafından Cumhuriyet'in Cumhurbaşkanı'nın seçimiyle ilgili olarak Mahkeme, 1/3'lük engelleyici azınlık kavramını yürürlüğe sokmuştur.	2007-2008 Dönemi • Türkiye Hakimler ve Savcılar Birliği Kanunu • Yargıtay kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı • Genel idari usul kanunu

<i>Yargı Sistemi (devam)</i>	- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Kasım ayındaki nihai kararında, Şemdinli⁴ davasında iddianameyi hazırlayan savcıcıyı azletmiştir. Van Asliye Mahkemesi, Temyiz Mahkemesi'nin suçun yeterli ölçüde temellendirilmemiş olması yönündeki kararını takiben davayı en baştan incelemeye başlamıştır. Temyiz Mahkemesi ayrıca davanın askeri mahkemenin yargı yetkisine girdiğine hükmetmiş ancak sözkonusu karar Asliye Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. - Yüksek mahkeme hakimlerinin atanmasına ilişkin olarak tartışmalar yaşanmıştır. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Temyiz Mahkemesi ve Danıştay bünyesindeki münhal kadrolara, Adalet Bakanı ve Müsteşarı'nın toplantılara katılmamaları nedeniyle hakim seçememiştir. Sorun sonunda çözümlenmiş ve Nisan ayında seçimler gerçekleştirilmiştir.		
Yolsuzlukla Mücadele Politikası	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
<i>Yolsuzluk yaygın olup, yolsuzlukla mücadelede sınırlı ilerleme sağlanmıştır. Bir yolsuzlukla mücadele stratejisinin oluşturulması, bu stratejinin uygulanmasını koordine etmek üzere merkezi bir kurumun oluşturulması ile güçlendirilmiş mevzuat büyük önem taşımaktadır.</i>	- Yolsuzlukla mücadele konusunda halen yürürlükte olan sistemin koordinasyonuna ilişkin olarak, Başbakanlık, siyaset belirlenmesi ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği konularında koordinasyon sorumluluğunu, Şeffaflığı Arttırma ve İyi Yönetişimi Güçlendirme Bakanlar Komitesi'ne devretmiştir. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Komite'ye teknik ve idari destek vermekle görevlendirilmiştir. - Genelkurmay Askeri Mahkemesi, ilk kez, bir	- Sayıştay Kanunu'nun kabul edilmesine ilişkin ilerleme sağlanamamıştır. Ayrıca, Parlamento, bünyesinde bir Kamu Harcamaları Komitesi bulunmadığı için kamu harcamaları üzerinde etkin denetim yürütememektedir. - Milletvekilleri ve kamu görevlilerinin kapsamlı dokunulmazlıklarının sınırlandırılması, siyasi parti ve seçim kampanyasına ilişkin mevzuatın iyileştirilmesi ile şeffaflığın sağlanması ele alınması gereken kilit konular olarak öne çıkmaktadır. Etik ilkelere ilişkin Kanunun,	

<i>Yolsuzlukla Mücadele Politikası (devam)</i>	muazzaf korgenerale yolsuzluk nedeniyle hapis cezası vermiştir. Ayrıca sekiz subay da cezalandırılmıştır. Yüce Divan, bir ihalede yaşanan düzensizlikler nedeniyle eski bir enerji bakanına ertelenmiş hapis cezası vermiştir. Özellikle yerel yönetimlerde yaşanan yolsuzluk vakaları medyada geniş yer bulmuştur.	milletvekilleri, akademisyenler, ordu ve yargıya genişletilmesi konusunda ise bir ilerleme kaydedilmemiştir. Yolsuzlukla mücadele stratejisi oluşturulması hususunda bir gelişme yaşanmamıştır. Yolsuzlukla mücadele konusunda politika oluşturmak ve etkinlikler düzenlemek ile bu politika ve etkinlikleri değerlendirmekle görevli bir merkezi organın kurulması önem taşımaktadır. Yolsuzlukla mücadelede görev alan denetleme kurulları gibi kurumlar güçlendirilmemiştir. Yolsuzluk konusunda istatistik ve veri toplamakla görevli bir kamu kurumu bulunmamaktadır.	
İnsan Hakları ve Azınlıkların Korunması			
Uluslararası İnsan Haklarına Riayet	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
<u>İnsan haklarına ilişkin belgelerin onaylanması</u> <i>İnsan haklarının kurumsal çerçevesinin iyileştirilmesi için ilave çaba sarf edilmesi gerekmektedir.</i>	- İnsan haklarına ilişkin belgelerin onaylanması bağlamında, 2006 yılı Ekim ayında Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin denetim sistemine değişiklikler getiren 14 No’lu Protokolü onaylamıştır. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 2004 yılında imzalanan Birinci İhtiyari Protokolü, 2006 yılı Kasım ayında onaylanmış ve 2007 yılı Şubat ayında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Protokol, BM İnsan Hakları Komitesi’nin, insan hakları ihlallerine ilişkin olarak bireylerin şikayetlerini alma ve değerlendirme yetkisini tanımaktadır. - Engellilerin Haklarına İlişkin BM Sözleşmesi, 2006 yılı Aralık ayında BM	- İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi’nin 2005 yılı Eylül ayında imzalanan İhtiyari Protokolü henüz onaylanmamıştır. Türkiye AIHS’ne ek üç Protokolü onaylamamıştır. - Rapor döneminde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye’nin AIHS’nin en azından bir maddesini ihlal ettiği sonucuna vardığı 330 karar vermiştir. 1 Eylül 2006 – 31 Ağustos 2007 döneminde AİHM’ye yapılan yeni başvuruların sayısı, bir sene önce aynı dönemde yapılan başvurulardan daha fazladır. Söz konusu yeni başvuruların üçte ikisinden fazlası, adil yargılama ve mülkiyet haklarının korunması hakları ile ilgilidir. Yaşama hakkı ve işkencenin yasaklanmasına da bazı davalarda atıfta bulunmaktadır.	2007-2008 Dönemi İdari yargılama usulü kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun

Türkiye, uluslararası insan hakları enstrümanlarının onaylanması ve AİHM kararları konusunda ilerleme kaydetmiştir. Ancak, İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol henüz onaylanmamıştır. Ayrıca Türkiye'nin AİHS çerçevesindeki yükümlülüklerinin bütünüyle yerine getirilmesi için çaba sarf edilmektedir.

Genel Kurulu'nda kabul edilmesini takiben 2007 yılı Mart ayında imzalanmıştır.

- Geçmiş reformlar AİHM'nin kararlarının uygulanması hususunda olumlu katkılarda bulunmuştur. Rapor döneminde, Bakanlar Komitesi, başta Terörle Mücadele Kanunu'nun eski 8. maddesi (ifade özgürlüğü) çerçevesindeki mahkumiyetlere ilişkin AİHM kararları ve siyasi partilerin kapatılması davaları olmak üzere birçok davayı gündeminden çıkartmıştır.
- İnsan haklarının geliştirilmesi ve gözetilmesi açısından, Başbakanlığa bağlı İnsan Hakları Başkanlığı ve 931 İnsan Hakları Kurulu 2006 yılında bir önceki seneye nazaran daha fazla sayıda başvuru almıştır. İnsan Hakları Kurullarının gözetim merkezlerine ve kamuya bağlı sosyal hizmet kurumlarına ziyaretleri devam etmiştir.

- Bununla birlikte, halen önemli sayıda AİHM kararı Türkiye tarafından uygulanmayı beklemektedir. Bunlardan bazıları, genel yasama önlemleri gerektiren konularla ilgilidir. Bunlar, diğerlerinin yanında, ifade özgürlüğüne yasal kısıtlamaları ve bazı kararlarda yeniden yargılamayı engelleyen Türk Hukuk sistemindeki hükmü kapsamaktadır. Ayrıca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, vicdani veya dini nedenlerle askeri hizmeti icra etmeyi reddeden kişilerin durumlarını düzenleyen yasal mevzuatın, AİHS hükümleriyle uyumlu hale getirilmesi hususunda Türkiye'nin almayı öngördüğü tedbirler hakkında bilgi beklemektedir.

- Bakanlar Komitesi'nde gerekli yürütme önlemlerinin alınmasını bekleyen diğer davalar, güvenlik kuvvetlerinin hareketlerinin kontrolü ve ihlallere karşı etkin tazminatlara ilişkindir. Bu davaların çoğu, 1990'ların ilk yarısında terörizme karşı yapılan mücadele zemininde gerçekleşen ihlallerle ilgili olup bazıları ise normal polis etkinlikleri hakkındadır. Kararların yayınlanmasından bu yana bazı olumlu yasal reformlar gerçekleştirilmiştir. Komite geriye kalan konuları takip etmektedir.

- Kıbrıs v. Turkey davasında, Bakanlar Komitesi, Nisan ayındaki toplantısında, eğitim ve din özgürlüğü haklarına ilişkin ihlallerin incelenmesini sona erdirmeye karar vermiştir. Bekleyen konular arasında Kıbrıslı Rumların Kıbrıs'ın kuzeyindeki mülkiyet hakları ve kayıp şahıslar konuları yer almaktadır.

		- Kıbrıs'ta yerinden edilmiş kişilerin mülkiyet hakları konusunda ise, Xenides Arestis davasına ilişkin 2006 Aralık ayındaki Mahkeme kararı, yeni tazminat mekanizmasının, esas itibariyle, Mahkemenin belirttiği hususları karşıladığını tespit etmiştir. Ancak Mahkeme, mekanizmanın Kıbrıs'ta mülkiyet sorunu için etkin bir çözüm yolu oluşturup, oluşturmadığını incelememiştir. - İnsan haklarının geliştirilmesi ve gözetilmesi açısından, Başbakanlığa bağlı İnsan Hakları Başkanlığı ve 931 İnsan Hakları Kurulu 2006 yılında bir önceki seneye nazaran daha fazla sayıda başvuru almıştır. İnsan Hakları Kurullarının gözaltı merkezlerine ve kamuya bağlı sosyal hizmet kurumlarına ziyaretleri devam etmiştir.	
Medeni ve Siyasi Haklar	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
<u>İşkence ve Kötü Muamele</u> Genel olarak, Türk mevzuatı işkence ve kötü muameleyle karşı kapsamlı tedbirler içermektedir. Ancak, özellikle tutuklama öncesinde vakalar meydana gelebilmektedir. Suçların cezasız kalmasına karşı mücadele endişe konusu olmaya devam etmektedir. Türkiye'nin, güvenlik güçleri tarafından insan hakları ihlalleri yapıldığına dair iddiaları daha kapsamlı bir şekilde incelemesi gerekmektedir.	İşkenceye sıfır tolerans politikasıyla getirilen yasal tedbirlerin olumlu etkileri devam etmektedir. İşkence ve kötü muamele vakalarının sayısındaki azalma eğilimi teyit edilmiştir. Avukata erişim konusundaki reformlar olumlu sonuçlar göstermiştir. Türkiye, kötü muamele vakası iddialarının tıbbi muayenesine yönelik sistemini güçlendirmek için çabalarını devam ettirmiştir. Türkiye'deki adli tıp merkezlerinin sayısı artırılmış ve Adli Tıp Kurumu İstanbul Protokolünün uygulanmasını güçlendirmek amacıyla bir proje başlatmıştır.	- Özellikle tutuklama sırasında ve gözaltı merkezleri dışında işkence ve kötü muamele vakaları halen bildirilmektedir. İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolün henüz onaylanmamış olması nedeniyle, gözaltı merkezlerinin bağımsız ulusal organlarca izlenmesi uygulaması yoktur. - Avukat huzurunda alınmayan ya da bir yargıç önünde teyit edilmemiş ifadelerin kullanılması Ceza Muhakemesi Kanununda yasaklanmıştır. Ancak, Yargıtay bu tür ifadelerin kullanılması yasağının geriye dönük olarak uygulanamayacağına hükmetmiştir. Davalı tarafından kötü muamele iddiasında bulunulmuş olmasına rağmen, mahkemelerin bu tür kanıtları dava dosyasından kaldırmadığı vakalar bulunmaktadır.	

Medeni ve Siyasi Haklar (devam)

Adalet Erişim

Genel olarak, şiddet içermeyen görüşlerin ifadesine karşı kovuşturma ve hükümler ile gazetelere karşı gerçekleştirilen hareketler, Türk hukuk sisteminin ifade özgürlüğünü, Avrupa standartlarıyla uyumlu bir şekilde bütünüyle güvence

- Adalet erişim bağlamında bir miktar ilerleme sağlanmıştır. Rapor döneminde gözaltındaki kişilerin avukata erişiminde iyileşmeler meydana gelmiştir. Raporlar, kentsel bölgelerde gözaltındaki kişilerin çoğunluğunun gözaltına alındıktan hemen sonra avukata danışabildiklerini göstermektedir.

- Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Kurumunun bağımsızlığının güçlendirilmesine ve tıbbi raporlarının genel kalitesinin iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, tıbbi muayeneler zaman zaman kolluk kuvvetlerinin huzurunda gerçekleştirilmektedir. İşkence ve kötü muamele mağdurları esas olarak sivil toplum örgütlerinin sağladığı rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmaktadır. Bu durum kısmen, işkence ve kötü muamele mağdurları için devlet hizmetlerinin eksikliğinden ya da bunlara erişimin mümkün olmamasından kaynaklanmaktadır.
- İnsan hakları ihlallerinin cezasız kalmasına karşı yürütülen mücadele endişe konusu olmaya devam etmektedir. Güvenlik kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri iddialarının anında, tarafsız ve bağımsız bir şekilde araştırılması uygulaması mevcut değildir.
- İşkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin yasal işlemler, etkin yargılama prosedürlerinin eksikliği veya bu prosedürlerin suistimal edilmesi nedeniyle sıklıkla gecikmektedir.
- Avukata erişim ülke çapında ve işlenen suçun türüne göre değişiklik göstermektedir. Güvenlik güçleri gözaltındaki kişilere kanunun gerektirdiği gibi derhal avukata erişim imkanını her zaman sağlamamışlardır. Sanıkların avukata erişiminin olmadığı vakaların sayısı, aynı koşullarda kentsel alanlarda başvuranlara kıyasla kırsal kesimlerde, özellikle ülkenin Güneydoğusunda daha fazla olmuştur. Mevcut yasal çerçevede, sanıklar hüküm giydikleri takdirde avukatın ücretini ödemekle yükümlüdür.

altına almadığını göstermektedir. İfade özgürlüğünü kısıtlayan 301. madde ve Türk Ceza Kanununun diğer hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihat hukukuyla uyumlu hale getirilmelidir.

Cezaevleri

- **Cezaevlerinin** fiziksel altyapısının iyileştirilmesi ve personelin eğitiminin geliştirilmesi devam etmiştir. Yüksek güvenlikli F-tipi cezaevleri bağlamında, mahkumların ortak faaliyetlerinde daha önce tespit edilmiş olan eksikliklerin giderilmesi için bir genelge yayınlamıştır. Cezaevleri, Ceza Kurumlarının ve Cezaevleri İzleme Kurullarının, BM organlarının ve Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Komitesinin düzenli denetimlerine tabidir.

- 2006 Aralık ayında Ceza Muhakemesi Kanununda kabul edilen değişiklikler, savunma avukatı görevlendirilmesine yönelik yeni bir sistem getirmiştir. Yeni sistem altında, savunma avukatının zorunlu görevlendirilmesine hak sağlayan suç çeşitleri eskisine göre daha kısıtlı olabilir. Başlangıçta, yeni sistemin uygulanması ile ilgili olarak Hükümetle uzlaşmazlık yaşanmasından ve yeni hükümleri protesto etmek amacıyla avukat atamalarının askıya alınmasından sonra, Barolar nihayet Hükümetle anlaşmaya varmış ve sistem yeniden işlemeye başlamıştır.

- Koşulların kalabalık olması, ortak yaşam faaliyetlere ilişkin hükümlerin tutarlı olarak uygulanmaması, mahkumların yazışmaları üzerindeki kısıtlamalar, yetersiz sağlık ve psikiyatri kaynakları cezaevlerinde öne çıkan sorunlardır. İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolün henüz onaylanmamış olması nedeniyle, sivil ve askeri cezaevleri bağımsız ulusal organlarca izlemeye açık değildir.
- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmış kişiler için hücre hapsinin uygulanmasına yönelik hükümler halen yürürlüktedir. Bu tür bir rejim mümkün olan en kısa süre için uygulanmalı ve ilgili mahkumun bireysel risk değerlendirmesine dayanmalıdır. Ayrıca, cezaevi görevlileri tarafından gerçekleştirilen kötü muamele vakaları meydana gelmiştir.
- 700'den fazla kişinin gözaltına alındığı İstanbul'daki 1 Mayıs gösterilerinde polis tarafından aşırı güç kullanıldığına ilişkin bir

<u>İfade Özgürlüğü</u> <u>Toplanma özgürlüğü</u> <u>Dernek Kurma Özgürlüğü</u>	• Basın dahil ifade özgürlüğüne ilişkin olarak, Türk toplumu tarafından hassas olarak algılanan konular dahil olmak üzere, Türk basınında geniş bir yelpazede çeşitli konular hakkında serbest tartışma devam etmiştir. • Toplanma özgürlüğüne ilişkin yasal çerçeve genel olarak Avrupa standartlarıyla uyumludur. Vatandaşlar, çoğu durumda, bu haklarını resmi makamların veya güvenlik kuvvetlerinin müdahalesi olmadan kullanabilmişlerdir. Cumhurbaşkanlığı seçimi döneminde Ankara, İstanbul ve İzmir’de kitle gösterileri olaysız gerçekleştirilmiştir. Kürt Yeni Yılı (Nevruz) kutlamaları sırasında az sayıda şiddet olayı rapor edilmiştir. • Dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olarak, yasal çerçeveye 2004 yılında getirilen değişikliklerin olumlu sonuçları olmuştur. Bu bağlamda, derneklerin ve derneklere üye olanların sayısı artmıştır. • Dini derneklerin tesciline ilişkin olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Tüzüğünde dini amaçlara açıkça yer verilen Yehova Şahitlerini Destekleme Derneği aleyhine açılan kapatma davasında, Yargıtay, beraat kararını onamıştır. Dernek temsilcileri, Derneğin tüzel kişiliğe sahip bulunması ve böylece, mülkiyet sahibi olma, dernek mahali kiralama veya satın alma, bağış kabul etme ve hukuki menfaatlerini mahkemede savunabilme konumunda olabileceğini düşünmektedirler. Bir başka benzer dava, ilk derece mahkemesinin beraat kararının	soruşturma devam etmektedir. • Dernekler Kanununca öngörülen, yurtdışından mali destek almadan önce ilgili makamların bilgilendirilmesi ve bu tür desteklere ilişkin ayrıntılı belgelerin sunulması yükümlülükleri, derneklerin faaliyetleri açısından bir yük teşkil etmektedir. Ayrıca, bazı dernekler zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Amnesty International Türkiye’nin hesapları 1 Ocak 2007’den bu yana bloke edilmiştir. Siyasi partilerin Türkçeden başka bir dil kullanmalarına izin verilmemektedir.	2007-2008 Dönemi • Dernekler Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun • Dernekler yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik
---	--	---	---

<u>Sivil Toplum Örgütleri</u> <u>Dini Özgürlükler</u> <i>Dini özgürlüklere ilişkin ortam, uygulamada bu hakların tam olarak saygı görmelerine imkan tanımamaktadır. Tüm dini toplulukların gereksiz kısıtlamalara tabi olmaksızın faaliyet</i>	ardından sürmektedir. • Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, siyasi partilerin kapatılması konusundaki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasıyla ilgili davaları gündeminden çıkarmıştır. Bakanlar Komitesi, konuya ilişkin kararında, 2001 yılındaki Anayasa değişikliklerinin ve 2003 yılında Siyasi Partiler Kanunu’nda yapılan değişikliklerin, devletin dernek kurma özgürlüğüne ilişkin her türlü müdahalesinin ölçülü olması şartını güçlendirdiğini belirtmiştir. • Sivil toplumun gelişimi ve diyalogu alanında son dönemdeki reformlarla başlayan ve son birkaç yıldır gözlenen olumlu eğilim sürmüştür. Sivil toplum örgütleri, politikaların şekillendirilmesinde ve sosyal, ekonomik ve siyasi konuların ele alınmasında daha aktif bir rol alabilmektedirler. Yaklaşık 80.000 kayıtlı dernek, birkaç yüz sendika ve oda (mesleki örgütler dahil) bulunmaktadır. Bununla birlikte, politika oluşturma sürecine katılımın gelişmesi halinde siyasi çoğulculuk güçlenecektir. • Dini özgürlüklere ilişkin olarak, ibadet özgürlüğü genel olarak teminat altındadır. • Türk makamları Yehova Şahitlerini Destekleme Derneği’nin kanuna uygun bir şekilde tescil edildiğini teyit eden bir nihai karar almışlardır. • Hükümet ve gayrimüslim topluluklar arasındaki diyalog sürmüştür. Çeşitli	• Nüfus cüzdanları gibi idari belgeler, doldurulabilecek veya boş bırakabilecek olan din hanesi içermektedir. Bu durum, ayrımcı uygulamalara yol açabilecektir. Ayrıca, resmen tanınmayan dinler hakkındaki endişeler halen devam etmektedir. • Nisan ayında, Malatya’da, yerel Protestan topluluğa ait bir basım evinde üç Protestan öldürülmüştür. Suçun, Terörle Mücadele Kanunu	
---	--	--	--

<i>göstermeleri için, AİHS uygun bir yasal çerçeve oluşturulması beklenmektedir. Aleviler ve gayrimüslim dini topluluklar tarafından karşılaşılan temel zorluklara ilişkin olarak gelişme kaydedilmemiştir.</i>	Bakanlıkların üst düzey yetkililerinden oluşan bir heyet, Haziran ayında gayrimüslim toplulukların dini liderlerini İstanbul’da ziyaret etmiştir. 19 Haziran’da, İçişleri Bakanlığı, gayrimüslim Türk vatandaşlarının dini özgürlüklerine dair bir genelge yayımlamıştır. Genelgede, gayrimüslim vatandaşlara ve bunların ibadet yerlerine yönelik bireysel suçlarda bir artış olduğu kabul edilmektedir. Genelge ile tüm illerin Valilerinden benzer olayların tekrarlanmasının önlenmesi ve değişik din ve inançlardan bireylere yönelik hoşgörünün artırılmasına ilişkin gerekli tedbirlerin alınması istenmektedir. Genelgenin etkisinin uygulamada değerlendirilmesi gerekecektir. Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2006 Kasım ayında yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, aile nüfus kayıtlarında dine ilişkin olarak talep edilen bilgilerin, sadece vatandaşların yazılı beyanına bağlı olarak yazılmasını, değiştirilmesini ve silinmesini sağlamaktadır.	kapsamında soruşturulmasına devam edilmektedir. Protestanlar aleyhinde “Türklüğe hakaret” nedeniyle açılan bir başka dava, yoğun güvenlik önlemleri altında devam etmektedir. Gayrimüslim toplulukların din adamlarına ve ibadet yerlerine yönelik saldırılar hakkında haberler gelmektedir. Medya veya resmi makamlar tarafından, misyonerler, ülkenin bütünlüğüne bir tehdit, gayrimüslim azınlıklar Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası olmadıkları şeklinde tasvir edilebilmektedir. Bugüne dek, gayrimüslim azınlıklara yönelik olarak kullanılan nefreti teşvik edebilecek söylemler cezasız kalmıştır. - Gayrimüslim dini topluluklar - örgütlenmiş dini gruplar olarak - tüzel kişiliklerinin olmayışı ve sınırlı mülkiyet hakları gibi sorunlarla karşılaşmaya devam etmektedirler. Bu topluluklar, vakıflarının idaresinde ve mülklerini yargı yoluyla geri almakta da sorunlar yaşamaktadırlar. - Yerel makamlarca ibadet yerleri için inşaa izni verilmesi, ilden ile değişiklikler arz etmektedir. Bu durum, İmar Kanununun keyfi uygulanmasına yol açabilmektedir. Bazı kiliseler, ibadet yeri olarak tescil edilememiştir. Aleviler, ibadet yerlerini (cem evleri) açmakta sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Cem evleri, ibadet yeri olarak tanınmamakta ve resmi makamlardan yardım almamaktadırlar.	2007-2008 dönemi Yardım toplama kanunu
Ekonomik ve Sosyal Haklar <u>Kadın Hakları</u> <i>Kadınların şiddetten korunması yönünde</i>	İlerleme Kaydedilen Alanlar ve Olumlu Değerlendirmeler Kadın hakları alanında, yapılan değişikliklerle Ailenin Korunması Kanunu, ayrı yaşayan aile üyeleri de dahil ailenin bütün bireylerini içerecek şekilde	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar ve Olumsuz Değerlendirmeler Aile içi şiddet hala yaygındır. Töre cinayetleri, erken ve zorla evlilikler devam etmektedir. Ayrıca, aile içi şiddet ve töre cinayetlerine ilişkin güvenilir veriye erişim, bir sorun olmaya devam etmektedir.	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013) 2007-2008 Dönemi 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu’nda değişiklik yapılmasına dair kanun

gelişme sağlanmıştır. Cinsiyet eşitliğini teminat altına alan yasal çerçeve mevcuttur. Buna rağmen, bu çerçeveyi sosyal bir gerçek haline dönüştürmek için daha fazla çabaya ihtiyaç duyulmaktadır. Ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitim düzeyi, sağlık ve siyasi güç açısından kadın ve erkek arasındaki fark belirgin düzeydedir.

genişletilmiştir. Bu değişikliklerle, mahkeme sürecinde başvuru ve idari işlemler için alınan bütün harçlar kaldırılmıştır. Türk makamları, valiliklere, hâkimlere ve savcılara yönelik olarak, şiddet mağdurlarına sağlanan hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla genelgeler yayımlamışlardır. Töre cinayetleri ve kadınlara yönelik aile içi şiddetle mücadele amacıyla yayımlanan Başbakanlık Genelgesi, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü eşgüdümünde uygulamaya konulmuştur. Kamu kurumları ve sivil toplum arasındaki eşgüdüm geliştirilmiştir ve genelgenin uygulanmasının izlenmesi amacıyla kamu kurumları ve kadın sivil toplum örgütleri ile düzenli toplantılar yapılmaktadır.

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için başlatılan ve Hükümet, medya, özel sektör ve BM Nüfus Fonu tarafından desteklenen kampanyalar devam etmektedir. Askere alınanlar, mevcut müfredatın bir bölümü olarak, konuya ilişkin eğitim görmektedirler. Aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için açılan sığınma evlerinin sayısı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, belediyeler ve kadın sivil toplum örgütleri tarafından işletilenler dahil olmak üzere 33'e yükselmiştir.
- Bir sivil toplum örgütü tarafından kadınların siyasete katılımları konusundaki bilinci artırmaya ve 2007 Temmuz ayında yapılan seçimde kadın adayların teşvik edilmesine yönelik kampanya, kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmekte başarılı olmuştur. Parlamento'da daha fazla kadın için duyulan gereksinim ve bu amaçla kadın üyeler için

Talebi karşılamak için daha fazla sığınma evine ihtiyaç bulunmaktadır ve sığınma evlerinin hizmetleri geliştirilmelidir. Kolluk kuvvetlerinin, hâkimlerin ve savcılarının eğitimleri hızlandırılmalıdır.

- Bazı yüksek profilli pozisyonlara sahip olsalar bile, geneli itibarıyla kadınların işgücü piyasasına katılımı düşüktür. Kadınların seçimde belirlenen ulusal ve yerel organlara katılımı sınırlı kalmıştır.

<u>Çocuk Hakları</u> <i>Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına ve eğitim-sağlık hizmetleri sağlanması konularında daha fazla ilerleme sağlanması gerekmektedir. Çocuk Mahkemeleri karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelebilmeleri için daha donanımlı hale getirilmeli ve sayıları artırılmalıdır.</i> <i>Tutuklu çocukların büyük çoğunluğu nihai mahkeme kararını beklemektedir. Nezarethanelerin fiziki koşullarında ve personelin çocuk koruması ve bakımı konusunda niteliklerinde kayda değer ilerlemeye gereksinim duyulmaktadır.</i>	kota getirilmesi olanağı kamuoyunda tartışılmıştır. 2007 seçimlerinde bir önceki Parlamente'ye kıyasla iki misli kadın milletvekili (51) Parlamente'ye seçilmiştir. • Kurumsal kapasite açısından, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne yeni personel alınmıştır. • Çocuk haklarına ilişkin olarak, çocuk işçiliğiyle mücadele için sürdürülen gayretler devam etmiştir. Çocuk işçiliği konusundaki bir araştırma çocuk işçilerin genel oranının 1999 yılında % 10.3'ten 2006 yılında % 5.9'a düştüğünü göstermiştir. • Eğitim konusunda ise, ilk öğretimde cinsiyetler arasındaki fark 2005-2006 eğitim-öğretim yılında % 5'ten 2006-2007 eğitim-öğretim yılında % 4.6'ya düşmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF tarafından yürütülen kız çocukları için eğitim kampanyasının ilk safhası sona ermiştir. 2004 ve 2006 yılları arasında 191.879 kız çocuğu ve 114.734 erkek çocuğu ilk öğretim sistemine dahil edilmiştir. Nakit transferi planı, ailelere doğrudan gelir desteği sağlayarak kampanyayı güçlendirmiştir. İlköğretim ve okul öncesi öğretimde kayıt oranlarını artırmayı amaçlayan özel sektör ve hükümet dışı örgütlerin kampanyaları devam etmiştir. • Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çocukların fakirliğine karşı ulusal bir strateji geliştirmeye başlamıştır. Sokak çocukları olgusuyla mücadelede temel oluşturmak	• Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına yönelik bir yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik bir saldırı sonucunda psikolojik olarak etkilenmiş olan çocuk mağdurların soruşturma esnasında sadece bir kez ve bir uzman nezaretinde şahit olarak dinlenmesini gerektirmektedir. Gözetim altındaki çocuk suçlular, asayiş sağlamakla görevli kurumların çocuk suçluları birimlerinde tutuklanacak olmakla birlikte kelepçelenemezler ve hareketleri engellenemez. Savcılıklarda Çocuk Suçluları Bürosunun kurulması gerekmektedir. • İlköğretim kayıt oranı % 90 civarında seyretmektedir. Eğitim alanında, ilerlemenin ve özellikle ilköğretimde kız çocuklarının okul bırakma olaylarının izlenmesi gerekmektedir. Okullaşma oranındaki bölgesel farklılıkların azaltılması için daha çok gayret sarfedilmesi gerekmektedir. Kız çocuklarının ilköğretim düzeyindeki okullaşma oranı artmıştır, ancak, (kız ve erkek çocuklarının) orta öğretimdeki okullaşma oranı arasındaki büyük fark süregelmektedir. • 10 yıl öncesi ile kıyaslandığında, son 10 yılda kayıt edilmemiş çocukların oranında önemli bir düşüş gözlenmesine rağmen, özellikle ülkenin doğu ve güneydoğusunda 5 yaşın altındaki	2007-2008 Dönemi • Şiddet suçu mağduru çocuklara yardım hakkında kanun
--	--	---	--

<u>Sosyal Açıdan Savunmasız ve/veya Engelli Kişiler</u>	üzere çalışan çocuklar ve/veya sokak çocukları hakkında veri toplamak için hükümet bir tebliğ yayımlanmıştır. Bu plan çerçevesinde, çok sayıda sokak çocuğunun yaşadığı yedi şehir eylem planları kabul etmiştir. Sosyal olarak savunmasız ve/veya engelli kişiler söz konusu olduğunda, zihinsel sağlık alanında, insan ve hasta haklarının ışığında, hastanelerde elektrokonvulsif tedavinin kullanımının düzenlenmesi konusunda bir Bakanlar Kurulu kararı yayınlanmıştır. Bu tüzüğün uygulanmasına ilişkin yönetmelikler de hazırlanmış durumdadır.	çocuklar arasında doğumda kayıt edilmemiş olanların oranı halen yüksek seviyede bulunmaktadır. Bu durum çocukların ileride sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerinde engeller yaratmaktadır. Resmi istatistikler doğum anında ölen çocukların oranını halen yüksek olarak göstermektedir. - Kurumlarda çocukların maruz kaldığı muamele endişe verici olmaya devam etmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun mevcut koruma ve bakım standartlarının gözden geçirilmesi ve Kurum personelinin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik çabalar gereklidir. Kurumsal korumaya alternatif olarak evlat edinmenin özendirilmesine yönelik çabaların yoğunlaştırılması gereklidir. - Mevsimlik tarım işlerinde ve sokaklarda çocuk çalıştırılması halen yaygındır. İş Kanunu'nda ve uygulanmasında eksiklikler devam etmektedir ve çocuk işçiliğinin üstesinden gelmek için tahsis edilen milli kaynaklar yetersizdir. - Engellilerin eğitim, sağlık, sosyal ve kamu hizmetlerine erişimleri konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir. Özellikle kamu binalarına erişimdeki fiziki engeller devam etmektedir. Bu alanda ve zihinsel engelli kişilerin bakım koşulları konusunda bilgi ve araştırma eksikliği bilgiye dayalı politika oluşturmayı engellemektedir. Engelli Kişilere Dair Kanun ve ilgili düzenlemelerin uygulanması engellilerin hakları ve yaşam koşullarının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.	
--	--	---	--

<u>Sendikal Haklar</u> <i>Çalışma hakları ve sendikalar konusunda çok az ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye'nin, başta örgütlenme hakkı, grev hakkı ve toplu pazarlık hakkına ilişkin olanlar olmak üzere AB yönergeleri ve ilgili ILO Sözleşmeleri ışığında tam sendikal hakları güvenceye alan mevzuatı kabul etmesi gereklidir. Ayrıca Türkiye, üçlü seviye dahil olmak üzere sosyal diyalog mekanizmalarını güçlendirmelidir.</i>	• Sendikal haklar konusunda; yeni mevzuat ile sendikaların yönetim organlarına seçilmek için on yıl çalışma zorunluluğu kaldırılmıştır. Bunun yanında, işçi ve işveren örgütleri iki taraflı sosyal diyalog konusunda ortak deklarasyon ve protokoller akdetmişlerdir.	• Sendikal hakların tam olarak uygulanmasında kısıtlamalar devam etmektedir. Türkiye, Uluslararası İş Örgütü (ILO) sözleşmelerini, özellikle örgütlenme hakkı, grev hakkı ve toplu pazarlık hakkına ilişkin olanları, tam olarak uygulamamaktadır. Türkiye gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın Beşinci (örgütlenme hakkı) ve Altıncı (toplu pazarlık hakkı) maddelerine çekincelerini devam ettirmektedir.	
<u>Ayrımcılıkla Mücadele</u>	• Ayrımcılıkla mücadele politikaları konusunda, ayrımcılıkla mücadele Anayasa'da yer bulmuş ve çeşitli kanunlarda da teyit edilmiştir.	• Yaş ya da cinsel yönelim konusunda ayrımcılığa karşı özel bir koruma bulunmamaktadır. Lezbiyen, eşcinsel, biseksüel ve transseksüel kişileri temsil eden bir derneğin kapatma davası devam etmektedir. Transseksüel ve travestiler zaman zaman fiziksel tacize maruz kalmaktadır. Bu olayların polis tarafından gerektiği şekilde soruşturulması gerekmektedir.	
<u>Mülkiyet Hakkı</u>	• Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İstanbul Ermeni Hastanesi Vakfı arasında vakfın 1943 ve 1963'te edindiği mülke ilişkin AİHM'deki bir davada dostane çözüme varılmıştır. Söz konusu çözüm uyarınca, hükümet Vakfa taşınmazı iade edecektir. Söz konusu	• Mülkiyet hakları konusunda; AİHM <i>Fener Erkek Lisesi Vakfı-Türkiye</i> davasında son kararını Nisan ayında vermiştir. Mahkeme, AİHS'nin 1 Numaralı Protokolü'nün birinci maddesinin (mülklerin barışçı kullanımı) ihlaline oybirliğiyle karar vermiş, müştekinin maddi zararının karşılanması	

	taşınmaza Mayıs 1974 tarihli Yargıtay Kararı'na istinaden el konulmuştu.	veya mülkünün iadesini tavsiye etmiştir. - Kasım 2006'da TBMM tarafından onaylanan ve akabinde Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye iade edilen yeni Vakıflar Kanunu'nun nihai kabulü henüz gerçekleşmemiştir. Yeni kanunun kabulü, malların kullanımı ve kazanımına ilişkin olarak dini toplulukların karşılaştıkları çeşitli sorunlara çözüm getirebilecektir. - Mülkiyet konusunda güçlüklerle karşılaşmaya devam eden Süryanilerin durumu konusunda herhangi bir ilerleme sağlanmamıştır. Süryanilerin mülklerine el konulmasına ilişkin şikayetler artmıştır.	2007-2008 Dönemi Vakıflar Kanunu
Azınlık Hakları, Kültürel Haklar ve Azınlıkların Korunması <u>Azınlıkların Eğitim Hakkı</u> <i>Türkiye, kültürel çeşitliliğin sağlanması ve Avrupa standartlarına uygun biçimde azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunması konularında ilerleme kaydedememiştir.</i>	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler Azınlıkların eğitim hakları hususunda, Şubat 2007 tarihinde yürürlüğe giren Özel Öğretim Kurumları Kanunu Lozan Antlaşması ile resmi makamlarca tanınan gayrimüslim azınlıkların azınlık okullarına sahip olma haklarını teyit etmektedir.	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler - Türkiye'nin azınlık haklarına yaklaşımı değişmemiştir. Türk makamlarına göre, Türkiye'deki azınlıklar, 1923 Lozan Antlaşması uyarınca, sadece gayrimüslim topluluklardan oluşmaktadır. Uygulamada Resmi makamlar tarafından Lozan Antlaşması uyarınca tanınan azınlıklar Yahudiler, Ermeniler ve Rumlardır. Lozan Antlaşmasına hâlel getirmeksizin, Türk makamları, Türk vatandaşlarını, çoğunluğa ya da azınlığa mensup olan bireylerden ziyade kanun önünde eşit haklara sahip bireyler olarak görmektedir. - Bu tutum, Türkiye'yi etnik köken, din ve dillerinden dolayı bazı Türk vatandaşlarına, kendi kimliklerini korumalarını teminen, özel haklar	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)

<i>Azınlık Hakları, Kültürel Haklar ve Azınlıkların Korunması (devam)</i>		tanımdan alıkoymamalıdır. Avrupa standartlarına uygun bir şekilde, dil ve kültüre tam saygı gösterilmesi ve bunların korunması, dernek, toplantı, ifade ve din özgürlüğü ile geçmişine ve kökenine bakılmaksızın bütün vatandaşların kamu hayatına etkin katılımının garanti altına alınması henüz bütünüyle sağlanmış değildir. • AGİT Milli Azınlıklar Yüksek Komiseri (MAYK), 2003 ve 2005'teki ziyaretlerinin ardından Aralık 2006 tarihinde Ankara'yı üçüncü kez ziyaret etmiştir. Bölgeleri –bilhassa Türkiye'nin Güneydoğusunu- ziyaret etme önerisi kabul edilmemiştir. Türkiye ve MAYK arasında, azınlıkların kamu hayatına katılımı ve azınlık dillerinde yayın gibi konulara ilişkin diyalogun başlaması gereklidir. Bu, Türkiye'nin uluslararası standartlarla ve AB üyesi ülkelerdeki en iyi uygulamayla aynı çizgiye gelmesini kolaylaştıracaktır. • Türkiye BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'ne (ICCPR) taraftır. Ancak, azınlık hakları konusunda ve BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ne (ICESCR) eğitim hakkı konusunda koyduğu çekinceler endişelere neden olmaktadır. Türkiye, Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Korunması için Çerçeve Sözleşmesi ve Bölgesel veya Azınlık Dilleri Avrupa Şartı'nı imzalamamıştır. • Çift müdürlük uygulaması da dahil olmak üzere azınlık okullarının yönetimi konusu halen sorun teşkil etmektedir. Okul kitaplarındaki ayrımcı ifadelerin kaldırılmasına yönelik olarak daha fazla çaba gerekmektedir. • Rum azınlık eğitim ve mülkiyet haklarıyla ilgili	
--	--	---	--

<u>Kültürel haklar</u> <i>Türkiye kültürel haklar alanında bir ilerleme kaydetmemiştir. Özellikle Türkçe dışındaki dillerde yayın yapılması, siyasi yaşam ve kamu hizmetinde çalışılması alanlarında önemli çaba sarfedilmesi gereklidir. Çingeneler yeterli ölçüde eğitim, sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri ile konut ve istihdama ulaşım konularında ayrımcı muameleye tabi olmayı sürdürmektedirler.</i>	• Kültürel haklar, Türkçe dışındaki dillerde yayın bağlamında, Mart 2007 tarihinde Diyarbakır'daki yeni bir radyo kanalı olan Çağrı FM Kırmançi ve Zaza Kürtçesinde yayın yapma izni almıştır. Şu an Kürtçe yayın yapan dört adet yerel radyo ve televizyon istasyonu bulunmaktadır.	sorunlarla karşılaşmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Gökçeada ve Bozcaada'daki Rum azınlığı etkileyen sorunlar bildirilmeye devam etmektedir. • Ancak, film ve müzik programları dışında yayınlara zaman kısıtlamaları uygulanmaktadır. Şarkılar dışında bütün yayınlara Türkçe altyazı konulması veya yayınların Türkçeye çevrilmesi zorunluluğu özellikle canlı yayınları teknik olarak zorlaştırmaktadır. Kürtçe öğreten eğitim programlarının yayına izin verilmemektedir. Bu kurallar aleyhine açılan dava Danıştay'da üç yıldır beklemektedir. Bazı yayıncılar aleyhine sudan sebeplerle davalar açılmıştır. • Anadilleri Türkçe olmayan çocuklar Türk kamu eğitim sisteminde anadillerini öğrenememektedirler. Bu şekilde bir eğitim sadece özel eğitim kurumlarında yapılabilmektedir. Kürtçe öğreten bu tür kursların tümü 2004 yılında kapatılmıştır. Halen kamu veya özel eğitim sisteminde Kürtçe öğrenme imkanı bulunmamaktadır. • Türkçe bilmeyen kişilerin kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak için alınmış bir önlem yoktur. Buna karşılık, mahkemelerde genellikle çeviri imkanı bulunmaktadır. Sur Belediyesi hakkında Haziran 2007 tarihinde açılan davada Danıştay, çok dilde belediye hizmeti verildiği için belediye başkanını görevden almış, belediye meclisini feshetmiştir. Mahkeme, Sur Belediyesinin uygulamasının, devletin dilinin Türkçe olduğu ve Türkçe dışında hiçbir dilin ana dili olarak öğretilemeyeceği şeklindeki anayasal ilkelere aykırı olduğu yönünde karar vermiştir	
---	--	---	--

<i>Azınlık Hakları, Kültürel Haklar ve Azınlıkların Korunması (devam)</i>		(sırasıyla Anayasa'nın 3. ve 42. Maddeleri). Dava halen sürmektedir. • Siyasi hayatta Türkçe dışındaki dillerin kullanımı yasadışıdır. Demokratik Toplum Partisi (DTP) çalışanları ve yöneticileri aleyhine, siyasi partiler tarafından Türkçe dışında bir dilin kullanımını yasaklayan Siyasi Partiler Kanunu'nun 81/c Maddesi'nin ihlali gerekçesiyle çeşitli soruşturmalar ve davalar açılmıştır. Şubat ve Nisan 2007 tarihlerinde Haklar ve Özgürlükler Partisi'nin (Hak- par) bazı üyeleri ve yöneticileri parti kongrelerinde Kürtçe konuşulduğu gerekçesiyle iki ayrı davada mahkum edilmiştir. Hak-Par'ın kapatılmasına ilişkin dava devam etmektedir. • Romanlar aleyhinde ve özellikle de iadeleri hakkında ayrımcı hükümler içeren Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun'da değişik yapılmasına yönelik bir adım atılmamıştır. Türkiye, 2005-2015 Çingeneleri Kapsama On Yılı'na katılmamaktadır. • Bakanlar Kurulu'nun Nisan 2006'da aldığı karara ilaveten "yıpranan kentsel alanları" hedef alan bir kentsel dönüşüm programı uygulanmaktadır. Bu bağlamda, özellikle İstanbul'da olmak üzere, Çingene mahalleleri yok edilmiştir. İstanbul belediyeleri Çingenelere kalacak yer, temel sıhhi tesisler ile diğer sosyal ve ekonomik hizmetlerin verilmesi amacıyla herhangi bir adım atmamışlardır. İstanbul Sulukule Mahallesi sakinleri ile Sivil Toplum Örgütleri bölgenin kamulaştırması ile boşaltılmasının durdurulması için İstanbul İdari Mahkemesine başvurmuşlardır.	
--	--	--	--

<u>Doğu ve Güneydoğu'daki Durum</u>	Doğu ve Güneydoğu'daki duruma ilişkin olarak, Temmuz'da yapılan Parlamento Seçimleri Türkiye'nin Güneydoğusundaki seçmenlerin bundan önceki Parlamenta kıyasla temsilinin artmasıyla sonuçlanmıştır.	- Güneydoğu'daki genel sosyo-ekonomik durum zor olmayı sürdürmektedir. Bölgede ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasına ve Kürt nüfusun tüm hak ve özgürlüklerden yararlanması için gerekli koşulların yaratılmasına yönelik kapsamlı bir strateji geliştirilmesi için herhangi bir adım atılmamıştır. - PKK ve diğer terörist grupların saldırıları bakımından durum daha da kötüleşmiştir. PKK AB'nin terör örgütleri listesinde yer almaktadır. Yıl başından itibaren pek çok kayba yol açan yüzlerce terörist saldırı kayda geçmiştir. 22 Mayıs günü Ankara'da gerçekleşen bir bombalı intihar saldırısında 9 kişi hayatını kaybetmiştir. Ülke genelinde sivilleri hedef alan terörist saldırıların sayısında artış meydana gelmiştir. - Terörizme karşı mücadele kapsamında Haziran-Aralık 2007 tarihlerinde Irak sınırındaki üç Vilayetin belirli kesimlerini içeren üç ayrı güvenlik bölgesi oluşturulmuştur. Bu bölgelerde, girişlerde kısıtlamaların uygulanması dahil olmak üzere, katı güvenlik önlemleri uygulanmaktadır. 17 Ekim 2007 tarihinde TBMM Hükümeti Irak'ın kuzey bölümüne askeri müdahale yapmaya yetkili kılan bir tezkereyi kabul etmiştir. - Kara mayınları endişe kaynağı olmayı sürdürmektedir. Türkiye 2006 yılında ülke içinde bir milyon civarında mayın bulunduğu bilgisini vermiştir. Kara mayınlarının patlaması sonucu her sene birçok güvenlik gücü mensubu ile sivil hayatını kaybetmektedir. Türkiye, taraf olduğu Ottawa Sözleşmesi uyarınca 2014 yılına kadar ülkesini kara mayınlarından temizleme ve elinde bulunanları da 2008 yılına kadar ortadan kaldırma taahhüdünde bulunmuştur.	
--	--	--	--

<u>Yerinden Edilmiş Kişiler</u>	• Yerlerinden edilmiş kişilerin durumu bakımından tazminat sürecindeki ilerleme devam etmiştir. 24 Mayıs 2007 tarihi itibarıyla, 269,759 kişi Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında tazminat alma amacıyla Zarar Tespit Komisyonlarına başvurmuştur. Başvuruların 57.071'i incelenmiş ve bunların 37.309'una da olumlu cevap verilmiştir. • Bu uygulamadan yarar sağlayabilecek daha fazla kişinin tazminat talebinde bulunmasına imkan sağlamak amacıyla son başvuru tarihi 30 Mayıs 2008'e kadar uzatılmıştır. Sonuçlandırılmamış başvuruların sayısının azaltılması amacıyla Parlamento Aralık 2006'da başvuruların değerlendirilmesiyle ilgili son tarihi Ocak 2008'e uzatmıştır. Ayrıca, Bakanlar Kurulu'na, gerekli olduğu takdirde bu tarihi tekrar uzatma yetkisi verilmiştir. Buna ilaveten, Zarar Tespit Komisyonlarının sayısı 106'ya çıkarılmıştır. İçişleri Bakanlığı Kanunun ülke çapında aynı şekilde uygulanmasına yönelik ilkeleri yayınlamıştır. • Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Aralık 2006'da Türkiye'de göç ve yerlerinden edilmiş kişiler konusunda Hükümet tarafından finanse edilen bir araştırmanın sayısal sonuçlarını açıklamıştır. Araştırma Türkiye'deki yerlerinden edilmiş kişilerin sayısının bundan önceki tahminlerdekenden çok daha yüksek olduğunu göstermiştir. Buna göre bu sayı 950.000 ile 1.200.000 arasındadır. Anılan araştırmanın, yerlerinden edilmiş kişilerin	• Hükümetin yerlerinden edilmiş kişilerin durumunu ele alan genel bir milli stratejisi yoktur. Yerlerinden edilmiş kişilerden sorumlu dairenin kaynak eksikliği bulunmaktadır. Yerlerinden edilmiş kişilerden sorumlu bütün dairelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Tazminata ilişkin kanunun farklı vilayetlerde farklı uygulandığına ilişkin haberlerin alınmasına devam edilmiştir. Hükümet tarafından bu konuda alınan önlemlerin pratikteki etkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. • Kentsel bölgelerdeki yerlerinden edilmiş kişiler fakirlik içinde ve sosyal, eğitim ve sağlık hizmetlerine hiç ulaşmadan veya çok az seviyede ulaşmak suretiyle yaşamaktadır. Temel alt yapının mevcut olmayışı, sermaye eksikliği, kısıtlı istihdam imkanları ile Doğu ve Güneydoğu'daki güvenlik durumu gibi nedenler yerlerinden edilmiş kişilerin geri dönüşlerin engellemektedir. Kara mayınlarının ve köy korucularının mevcudiyeti de yerlerinden edilmiş kişilerin güvenlik içinde geri dönüşlerini engellemektedir. • Köy korucu sisteminin ortadan kaldırılması konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır. Aksine, Mayıs 2007'de Parlamento'da, Vali'nin talebi üzerine ve İçişleri Bakanlığının uygun bulması halinde, köy korucularının işe alınmasını kolaylaştırmaya yönelik kanun değişikliği kabul edilmiştir. Kanun köy korucularının sosyal hakları ile emeklilik maaşlarını da iyileştirmektedir. Yeni ve gönüllü köy korucularının işe alındığı, bunlara maaş ödenmediği ancak Devlet tarafından silah verildiğine ilişkin örnekler bulunmaktadır.	
--	---	--	--

	sorunlarına çözümler bulmak amacıyla yapılacak planlamalarda temel alınması öngörülmektedir.		
Bölgesel Konular ve Uluslararası Yükümlülükler			
Kıbrıs	İlerleme Kaydedilen Alanlar ve Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar ve Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
	Türk Hükümeti, Kıbrıs sorununun BM şemsiyesi altında kapsamlı bir çözüme kavuşturulmasına bağlı bulunduğunu ifade etmeye devam etmektedir.	- Kapsamlı çözüm için tam anlamıyla müzakerelerin başlatılmasının Hükümet tarafından desteklenmeye devam edilmesi beklenmekte olup, bunun için adadaki iki toplumun liderlerinin 8 Temmuz 2006 tarihinde vardıkları mutabakatın gerekli zemini hazırlaması gerekir. - Türkiye'nin, Ortaklık Anlaşmasına Ek Protokol hükümlerini tümüyle ve ayırım gözetmeden uygulamak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemesini takiben Konsey, Aralık 2006'da, Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirdiği Komisyon tarafından sabit olana değin Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yönelik kısıtlamalarını ilgilendiren sekiz fasılda müzakerelerin açılmamasını ve herhangi bir faslın geçici olarak kapatılmamasını kararlaştırmıştır. Buna ilaveten Konsey, 21 Eylül 2005 tarihli Deklarasyon kapsamındaki konuları izlemeyi kararlaştırmış ve bu çerçevede Komisyon'dan özellikle 2007, 2008 ve 2009 yılları olmak üzere yıllık raporlarında bu konuya yer vermesini talep etmiştir. - Aralık 2006 tarihli Kararı takip eden dönemde Türkiye Ek Protokolün uygulanması yolunda herhangi bir ilerleme kaydetmemiştir.	

Kıbrıs (devam)

- Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'yle ikili ilişkilerinin normalleştirilmesi konusunda herhangi bir adım atmamıştır. Türkiye, Kıbrıs'ın muhtelif uluslararası örgütlere üyeliğini ve Silah İhracatı Davranış İlkeleri ve Çift Kullanımlı Malzeme konusundaki Wassenaar Düzenlemesine taraf olmasını veto etmeye devam etmektedir.
- Ocak ayında Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Lübnan'la akdettiği, petrol çıkarılmasına yönelik münhasır ekonomik bölge sınırlandırılması anlaşmasını protesto etmiş ve bu anlaşmanın 1960 Garanti Antlaşması hükümleri ve deniz sınırlarına ilişkin uluslararası hukuk ilkeleriyle uyumlu olmadığını öne sürmüştür. Türkiye böylece Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bu tür anlaşmalar yapma hakkını sorgulamıştır.
- Buna ilaveten Mart ayında Türkiye Fransa ve Kıbrıs Cumhuriyeti arasındaki savunma işbirliği anlaşmasını da, 1960 Garanti Antlaşması hükümleri hilafına olduğu gerekçesiyle protesto etmiştir.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, Aralık 2005 tarihli Xenides-Arestis davasıyla ilgili kararında, Türkiye'den Kıbrıs'ta mülkiyet hakları ihlallerinin etkin tazmini yönünde tedbir alması istenmiştir. Aralık 2006 tarihli izleme nitelikli kararda ise Kıbrıs Türk Toplumunca oluşturulan Taşınmaz Mal Komisyonunun tazminat bakımından geçerli bir iç hukuk yolunu teşkil ettiği ilke itibarıyla kabul görmüştür. Ancak Mahkeme'nin, taraflar arasında mevcut, hakkaniyete uygun tazminat konusundaki uyuşmazlık nedeniyle bu tedbirin etkinliğine dair tüm konularda görüş beyan etmesi mümkün olmamıştır.

Sınır Uyuşmazlıklarının Barışçı Yollardan Çözümü	İlerleme Kaydedilen Alanlar – Olumlu Değerlendirmeler	İlerleme Kaydedilmesi Gereken Alanlar – Olumsuz Değerlendirmeler	Hükümetin Yol Haritası (2007 – 2013)
Sınır Uyuşmazlıklarının Barışçı Yollardan Çözümü (devam)	- Türkiye ve Yunanistan ikili ilişkilerin geliştirilmesine yönelik gayretlerine devam etmişlerdir. İstikşafi görüşmelerin 36. turu Mart ayında Atina’da yapılmıştır. İstikşafi görüşmelere 2002 yılından bu yana devam edilmektedir. - Kasım ayında Türk Genelkurmay Başkanı Yunanistan’ı ziyaret etmiştir. Bu vesileyle üzerinde daha önce mutabakata varılmış bulunan güven artırıcı önlemlerin askeri veçheleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Aralarında uçuş ve trafik güvenliğini sağlayacak teknik tedbirlerin oluşturulması, düzenli aralıklarla toplanacak bir Balkan Ülkeleri Genelkurmay Başkanları Komitesi’nin teşkili, NATO şemsiyesi altındaki barışı destekleme operasyonlarına katılımı sağlayacak bir Ortak Operasyon Birimi’nin kurulması, NATO Mukabele Gücü operasyonlarına katılacak bir ortak kara birliğinin kurulması ve Türk-Yunan Doğal Afetlere Karşı Ortak Görev Gücünün teşkili olmak üzere askeri alanda ilave güven artırıcı önlemler hususlarını görüşmüşlerdir. Güven artırıcı önlemlerin uygulanmasına devam edilmektedir. Kasım ve Aralık ayında Türkiye’de Askeri Afetler Mukabele Güçleri arasında ortak tatbikat yapılmıştır. Yunan Sahil Güvenlik Komutanı Türkiye’yi Aralık ayında ziyaret etmiştir. - İki ülkenin Genelkurmay Başkanları Nisan ayında Selanik’te yapılan Balkan Ülkeleri Genelkurmay Başkanları Birinci Bölgesel Konferansı marjında biraraya gelmiştir.	- Müzakere Çerçeve Belgesi, “Türkiye’nin iyi komşuluk ilişkileri konusundaki koşulsuz taahhüdü ile süregelen sınır anlaşmazlıklarının gerektiğinde Uluslararası Adalet Divanı’nın yargı yetkisi de dahil olmak üzere, Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde yer alan anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi ilkesine uygun olarak çözülmesi yönündeki yükümlülüğü”nü içermektedir. Buna ilaveten, “iyi komşuluk ilişkilerine koşulsuz bağlılık, komşular arasında herhangi bir uyuşmazlığın ele alınması, ayrıca sınır uyuşmazlıklarının barışçıl yollardan çözümüne ilişkin barışçıl süreçlere olumsuz etkide bulunabilecek eylemlerden kaçınılması” Katılım Ortaklığı’nda kısa vadeli öncelikler arasında sayılmıştır. Bu çerçevede, Yunan karasularının genişletilmesi ihtimali karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisince 1995 yılında alınan “casus belli” tehdidinde herhangi bir değişiklik olmadığı not edilmiştir. - Yunanistan, rapor dönemi kapsamında Türkiye’nin hava sahası ihlalleri konusunda müşteki olmuştur.	